

VEČERNI LIST

Posamezna številka 16 vln.

NEODVISEN DNEVNIK

Posamezna številka 16 vln.

Cene po pošti:
za celo leto . K 40[—]
za pol leta . K 20[—]
za četrt leta . K 10[—]
za 1 mesec . K 3⁵⁰
Za Ljubljano mesečno 3 K
Uredništvo in uprava:
Kopitarjeva ulica št. 5
Uredn. telefon št. 50

Krek in Pogačnik.

Danes, na dan druge smrtne obletnice očeta dr. Kreka polagajo v grob truplo enega njegovih najzvestejših in po srcu najplemenitejših njegovih učencev, danes nam zagrebejo dr. Lovra Pogačnika.

Ob razdobju velikih zgodovinskih razvojev nam umirajo najboljši, vsi žrtve svojega dela in truda za načela, vsi junaki, ki umirajo na bojiščih.

Najprvo je odšel od nas od dela do smrti izmučen dr. Žitnik, za njim je umrl na cesti zvesti in blagi Povše. Zdelo se je, da jima Previdnost ni bila volina, da bi danes, ko je v trpljenju svetovne vojske, delala sta za ljudstvo in srečo dela sta omahnila.

Ko je bil utrl trnjevo pot svobodnemu razvoju jugoslovanskega ljudstva, ko smo vsi pričakovali svobode, ki naj nam pade v naročje kot zrel sad njegovega dela, nas je zopet sredi boja in dela zapustil oče Krek, oče trpečih in bednih. Dve leti je danes od tega velikega trenutka, ko je najboljše med vsemi s svojo smrtjo zaključil življenje mučenika, trpina in delavca.

In danes poneso v sosesčino, kjer počiva izmučeno truplo našega Kreka, tudi telo našega Lovrenca. Tudi on je umrl kot žrtev dela za naša načela, kot žrtev zvestobe do ljudstva. Danes, ko se pripravljajo silni viharji, da bi strli, zlomili in razdeljali stavbo krščanske ljudske organizacije, je umrl dr. Pogačnik, da nam v tem usodnem trenutku da s svojo smrtjo vzgled, kako moramo do zadnjega diha biti zvesti, do smrti delavni in polni duha požrtvovalnosti za svojo krščansko organizacijo.

Ministrska kriza.

LDU Beograd, 7. oktobra. (ČTU) O ministrski krizi javlja včerajšnja »Politika«. Včeraj ob 4. popoldne je bil na dvoru dr. Pavlovič, kateremu je regent poveril mandat za sestavo koalicijskega kabineta. Za sestavo mu je dan rok 48 ur. Dr. Pavlovič je mandat sprejel in takoj začel posvetovanja. Posetil je takoj Pašiča in z njim dolgo konferiral. Pašič mu je obetal, da bo s svoje strani storil vse, da v teh usodepolnih časih pride do vlade, sestavljene iz vseh strank. Danes se bo razgovarjal s Protičem in ostalimi prvaki radikalne stranke. Pašič bo danes obvestil dr. Pavloviča o uspehu njegovega dela za pomirjenje razprtih strank. Videti je, da je v radikalnem klubu mišljenje o nepodpisani vladi g. Tričkovića deljeno. Medtem ko eni pravijo, da je to uspeh intrig demokratov, pravijo drugi, da je prišel trenutek, ko se morajo pomiriti vse stranke in sestaviti močno vlado. Ako demokrati tej želji ustrezajo, mislijo v radikalnih krogih, da bo ministrska kriza brzo rešena. Naravno je vse odvisno od tega, v koliko si bo radikalni klub prisvojil pomirljivo akcijo g. Pašiča. Dr. Pavlovič je snoči ob 6.15 dolgo govoril s Pribečevićem in Kostom Timotijevićem. Snoči je obvestil dr. Korošca in dr. Laginjo, da je prejel od prestolonasledniškega mandata, da sestavi koalicijsko vlado. Ker je dr. Korošec nastopal za pomirjenje strank, je pričakovali, da bo dr. Pavlovičeva akcija v jugoslovanskem klubu dobro sprejeta. Mogoče je, da bo tudi Narodni klub se odločil, da bo šel preko svojega predstavnika v dr. Pavlovičovo vlado. Danes se bodo razgovori nadaljevali in do večera se bo vedelo, ali bo stranka še nadalje uporna, ali pa pride do koalicijske vlade.

LDU Beograd, 7. oktobra. Danes predpoldne je kazalo, da se bo dr. Pavlovič posrečilo sestaviti koalicijsko vlado. V parlamentarnih krogih se je govorilo, da bodo radikalci podpirali dr. Pavloviča s tem, da mu bodo v parlamentu zagotovili quorum. Kot pogoj so stavili dr. Pavloviču, da se morajo v skupščini reševati samo proračunsko vprašanje in zakonska predloga o volilnem redu. Med tem pa se je začelo govoriti, da se Pavloviču ne bo posrečilo sestaviti kabineta. Uspeh pogajanj, ki so se vodila danes popoldne, je bil več

Saj ne boš hud, dobri naš Lovrenc! Hodil si bridko pot vsakega poštenega, zvestega delavca. Ko se je ob prevratu zdelo, da se vse podira nad glavo in pod nogami, tedaj si stal Ti kot hrastov steber in držal. Mnogo očitkov je letelo na Te, pa vse si prenesel z veliko potrpežljivostjo, ki jo je zmožna le resnična ljubezen in zvestoba.

Delavski sin si bil, Lovrenc! Delavčeva je bila Tvoja usoda. Od dela in trpljenja in naporov si se zgrudil. In danes je Tvoja zadnja pot, lahka Tebi, bridka nam. Bridka toliko bolj, ko se zdi, da s Teboj lega v grob velika ljubezen in zvestoba do smrti.

Ni bil Lovro edini učenec dr. Kreka, niti prvi. Bil je najplemenitejši in najzvestejši. In zvestobe, plemenitosti ter ljubezni bo dr. Krekova organizacija potrebovala v teh bližajočih se dneh preizkušnje bolj, ko kedaj v svojem boju in žrtvi polnem razvoju.

Klic smrti — klic ljubezni in zvestobe! Naše delavske vrste razumejo ta klic. Ne govorite nam o razboritih in genijalnih voditeljih! Dajte nam zvestih bojevnikov, ljubezni polnih junakov, dajte nam mož in žena, mučeniške volje in plemenitih src!

Krščansko delavstvo stoji ob odprti gomili Pogačnikovi, stoji ob zaprtem grobu dr. Krekovem in obljublja vnovič idejam, ki jih je učil oče Krek, ki jih je širil in izvrševal naš Lovrenc, obljubo zvestobe in ljubezni do smrti!

ali manj negativen. Kaže, da bo dr. Pavlovič moral vrniti poverjeni mu mandat.

LDU Beograd, 7. oktobra. Snoči se je širila v Beogradu vest, da bosta Narodni in Jugoslovanski klub v znak protesta zapustila Beograd. Neki poročevalci, ki so vprašali navedena kluba, koliko je na tem resnice, so dobili odgovor, da kluba kot taka nista sklenila, korporativno zapustiti Beograd, temveč da je to samo mišljenje posrednih poslancev.

Reško vprašanje.

LDU Split, 7. oktobra. (DDU). Reški dopisnik lista »Giornale d' Italia« javlja, da je Nittijeva blokada Reke uspela v toliko, da je tam nastalo strašno pomanjkanje mleka in zdravil za bolnike. Dopisnik poudarja, da je Reka blokirana dvojno, ne samo po italijanski vladi, marveč tudi po Jugoslovanih. Na Reko ne prihaja nobena živina več. Rečani morajo hoditi na Sušak po mleko. Cena jajcem raste neprenehoma in je dosegla že svoto 5 K. Isti dopisnik poroča v drugem dopisu o velikem številu redarstvenih agentov, ki so se nenadoma pojavili na meji blokirane mesta. Dopisnik trdi, da ti redarski agenti po Nittijevem povelju odpirajo vsa privatna pisma, ki jih obitelji pošiljajo vojakom na Reko. Nacionalistične novine se sabotirajo. Iz Hrvatske prihajajo vesti, ki zahtevajo potrebne opreznosti na meji. Dopisnik je zvedel, da razpolagajo Jugoslovani s približno sto vojnimi vozovi iz francoskih tvornic. Temu dejstvu pripisuje posebno važnost. Naposled veli, da Jugoslovani gotovo nekaj pripravljajo, da pa so Italijani na Reki mirni in pripravljeni za vsak primer.

Protest istrskih Italijanov.

LDU Split, 7. oktobra. (DDU). Povo-dom Tittonijeva izjave v italijanski zbornici, da ima volovski okraj pripadati Jugoslaviji, je istrski odbor poslal ministrskemu predsedniku in predsednikoma zbornice in senata brzojavko, v kateri protestira proti temu, da se ta okraj dodeli Jugoslovanom. Brzojavka poudarja potrebo garancije za vojaško obrambo Istre in potrebo prometa s Trstom. Obenem naglašja, da je pripojenje volovskega okraja Italiji edino sredstvo, da se vzdrži teritorialna kontinuiteta z Reko in da bo potem Reka vekomaj ostala ita-

lijanska. Naposled veli brzojavka, da je to potrebno tudi za interes Italije in italijanske vlade same, ki bi bila sicer izpostavljena nevarnim komplikacijam.

Proti novi vojni.

LDU Ženeva, 7. oktobra. (ČTU). Socialistični list »Avanti« priobčuje več člankov, ki imajo naslove: »Proletarci, uprite se novi vojni!« Preden bo nova vojna mogoča, bodo mase potolkle zločincem glave. Videli bomo, ali bodo delavci zopet izdelovali municijo. Začetek vojne bi bil signal za veliko revolucijo proletarijata. Ne bi bilo treba klicati vojakov na njihova mesta in niti bi ne bilo treba poučevati vojakov, na koga naj merijo.

Ratifikacija.

LDU Pariz, 6. oktobra. (Dun. KU) »Temps« smatra za verjetno, da bo angleška vlada v najkrajšem času drugim državam objavila ratifikacijo versailleske mirovne pogodbe po Angliji, ker je mirovno pogodbo dejanski že ratificiral tako angleški parlament, kakor tudi vsi dominiji. Mirovna pogodba bo najbrže še tekom tega tedna predložena kralju v podpis. Pričakuje se, da bo Japonska ratificirala versaillesko mirovno pogodbo okoli 15. oktobra.

LDU Berlin, 7. oktobra. (Dun. KU) »Deutsche Allgemeine Zeitung« javlja iz Pariza, da je ameriški senat odklonil predlaganih 28 dostavkov k mirovni pogodbi. Pariško časopisje vidi v tem znaku, da bodo Zedinjene države ratificirale mirovno pogodbo brez dostavkov.

Izjava ogrskega ministrskega predsednika.

LDU Budimpešta, 7. oktobra. (Dun. KU) OKU javlja: Ministrski predsednik Friedrich je v soboto z več ministri odpotoval preko Donave. V Keszthelyju je imel govor, v katerem je rekel:

»Po uničevalnem delu, ki ga je vršila protivrska internacionala in destruktivna smer, ne more priti drugega, kakor krščanska in narodna smer. Odkar je narod spoznal, da se sme zanašati samo nase, je našel dobrega prijatelja, to je Anglijo. Že prvi dan sem stal na stališču, da ne more sesti k eni mizi z zastopniki socialne demokracije, ki so tako lahkomišljeno postali voditelji komunistov in so šele potem zopet postali socialni demokrati, ko je nastal veliki politični prevrat. Nočem sestavljati z njimi vlade, temveč obračunati hočem. Tu ni več mesta za pogajanja. Pravijo, da vlada v Transdanubiji beli teror. Jaz pa prevzamam odgovornost za vse, kar se godi. V Transdanubiji ni preganjanja židov, pač pa preganjanje komunistov. Ne morem pa zato, da je bil skoro vsak komunist žid. Deželo hočem očistiti in nihče nima pravice vmešavati se.

Nemška razbojništva.

LDU Ženeva, 7. oktobra. (ČTU). Vojno sodišče v Lilleju je obtožilo grofa Bismarka in 7 drugih častnikov radi umora, uboja in poizgaja. Obtožuje grofa Bismarka, da je dal v svrhu, da postavi vzgled, postreliti 14 Belgijcev. Pred usmrčitvijo jih je dal javno bičati. Po usmrčitvi pa je dal vsa poslopja v okolici zažgati.

Dobrodelna efektna loterija

o korist sirot, slepcev, invalidov in hiralcev. 1317 dobitkov o skupni vred-

nosti 80.000 K.

Glavni dobiček o vrednosti

20.000 kron.

Srečka 2 kroni. Srečka 2 kroni.

Srečke se naročajo v loterijski pisarni v Ljubljani, Poljanska c. 4, I. nadst. (Alojzijeve).

Veliki kapital kupuje.

Zadnji čas smo brali, da so liberalni »mladini«, ki jim je dr. Tavčarjev »Slov. Narod« premalo kulturno-bojnega poželenja, kupili Bambergovo tiskarno v Ljubljani, kjer prično pod uredništvom dr. Knalliča izdajati svoj dnevnik. Od raznih strani so nam poročali, da je pri tem nakupu udeležena Jadranska banka s svojim kapitalom. Istodobno so poročali, da so liberalni prvaki v družbi nemških kapitalistov v Mariboru kupili Kralikovo tiskarno v Mariboru, kjer bodo naprej izdajali nemško »Marburgerco« ter nov velik slovenski dnevnik. Prizadeži kupci so na to pojasnjevali, da sta nemška kapitalista udeležena pri nakupu le v toliko, vkolikor je udeležena s svojim kapitalom mariborska »Eskomptna banka«, ki je podjetje financirala. Torkova celjska »Nova Doba« pa prinaša naslednjo vest: »Mariborsko eskomptno banko je prevzela slovanska Jadranska banka, ki ustanovi v Mariboru podružnico.«

Jasno je tedaj, da je Jadranska banka s svojim kapitalom udeležena tudi pri nakupu Kralikove tiskarne v Mariboru. Ta — recimo — slovanski zavod je na račun slovanstva in slovenskega ljudstva v teku vojne zaslužil stotine milijonov. Sedaj je to eno največjih kapitalističnih podjetij.

Kapitalizem bo tedaj pod vodstvom tega zavoda hotel za vsako ceno ohraniti svojo gospodujočo pozicijo. Zato si mora zagotoviti orožje v javnosti. To je časopisje in politične stranke. Zato je opažati zadnji čas tako mrzlično delovanje demokratskih elementov na vseh poljih. Snujejo nove politične tvorbe, ko vedo, da s staro firmo ne bodo dosegli zaželenega uspeha med ljudstvom.

Mirno lahko rečemo, da je od Samostojne kmetke do nove Narodno-socialne stranke, ki naj lovi delavstvo za kapitalizem, vse preračunjeno v to, da protikapitalističnim, res socialnim strankam saj za nekaj časa onemogoči popolno zmago med ljudstvom. Vojni dobičkarji, ki se zbirajo in organizirajo, imajo interes na tem, da ljudstvo ostane zaslepljeno in razdeljeno. Na ta način so vojni dobičkarji in njihovi dobički najbolj varni.

Delastvo opozarjamo na te spletke kapitalistov in jim kličemo: Vsi krščanski delavci v trdno strnjene vrste, da preprečimo nakane sovražnikov in izkoriščevalcev ljudstva!

Ljudska sodišča proti oderuhom.

V češkoslovaški narodni skupščini se je te dni predložil zakonski načrt, glasom katerega se bodo takoj po celi deželi ouspostavljala ljudska sodišča proti oderuhom, verzičnim trgovcem in skrivalcem življenjskih potrebščin. Ta ljudska sodišča bodo sestavljena iz delavcev, kmetov, uradnikov in malih obrtnikov. Pri volitvi teh ljudskih sodnikov se bo moralo gledati na njihovo osebno poštenje, neomadeževanost in značaj. Ljudska sodišča bodo mogla izreči kazeno do 20 let ječe in 2 milijona kron globe ter zapleniti tudi celo premoženje obsojenega oderuha. V mestih, kjer se oderuštvo zelo razširi, se more proglasiti preki sod. — To je enkrat pravo sredstvo proti nesramnim izkoriščevalcem splošnega pomanjkanja! Ljudstvo trpi, ljudstvo naj sodi! Potem bo oderuhom in verižnikom, ki jim zaspani in korumpirani birokratični aparat ne more do živega, hitro odklenalo. Zahtevamo, da se tak zakon uveljavi tudi v Jugoslaviji!

Shod vseh sitarjev

iz Stražišča, Bitna in okolice

se vrši v šmartnem pri Kranju to nedeljo ob 3. uri popoldne v Stari šoli.

Pridite polnoštevilno!

A. Komlanec.

Politične novice.

— **Stališče »Jugoslovanskega kluba«.** Včeraj popoldne je Pavlovič, ki je od regenta prejel nalogo, sestaviti novo koncentracijsko vladu, pral dr. Korošca, če se Jugoslovanski klub udeleži njegove vlade. Dr. Korošec je odgovoril, da bo klub šele o tem sklepal. Ob 5. uri popoldne je Jugoslovanski klub sklenil, da je načeloma za koncentracijo in da stopi torej v vladu, če se vlade udeleži tudi ves takozvani blok opozicije. Obenem pa je zahteval zadoščenja strankam za intrige, ki so se uprizorile proti opozicijskemu bloku pri sestavi Trifkovićeve vlade. — Med tem pa sta Narodni in radikalni klub sklenila, da ne vstopita v Pavlovićevo vladu, ker mora Trifkovič dobiti zadoščenje s tem, da se zopet njemu poveri vlada.

— **Grožnje z deželniimi zbori.** »Jutarnji List« poroča iz Beograda med drugim: V kuluarjih se govori, da bodo člani Narodnega kluba v znak demonstracije zapustili Beograd. Nadalje se govori, da bodo člani Narodnega kluba in demokratskih disidentov odpotovali v Zagreb, kjer bodo v svrhu demonstracije sklicali hrvatski sabor; v njihovih vrstah je namreč dr. Medaković, saborski predsednik, ki more temeljem svoje diskrecionalne oblasti sklicati sabor, ker še ni razpuščen. Radikalci pa bi sklicali srbsko narodno skupščino. V gotovih muslimanskih in hrvatskih krogih iz Bosne pa istotako mislijo baje na sklicanje bosanskega sabora. Ker je dr. Korošec v znak protesta zapustil Beograd, se govori tudi o sklicanju slovenskega zbora. Te alarmantne vesti kažejo, kako zelo se je vsled zadnjih dogodkov poostiril položaj v parlamentu.

— **Proti podpisovanju za veronauk.** Okrajni predstojnik v Djakovu, Mitrovič, je na brzojavni ukaz virovitiškega velikega župana poslal občinskim poglavarstvom nalog, naj takoj ustavijo pobiranje podpisov proti novemu šolskemu načrtu, v kolikor se vrši v javnih šolah. Podpisne pole naj se šolski mladini odvzame in pošljejo s poročilom tekom treh dni okrajnemu predstojništvu. — Iz tega vznemirjenja demokratske uprave, ki ga kaže že ob prvem rahlem ljudskem gibanju proti poizkusu, da se odpravi iz šol verski pouk, se najbolje vidi, da kako vevaležno stvar gre. Ljudstvo si tu z nobenimi uradnimi fermami ne bo dalo zamašiti ust. — Tudi demokratsko in socialistično časopisje si prizadeva iz vseh sil, da odvrne narod od podpisovanja protesta proti nameravani šolski reformi. Djakovski »Glas Slobode« trdi, da noben pošten Jugoslovian ne misli na odpravo veronauka iz šol. Demokrati in socialisti hodijo med ljudstvo in ga slepe, da ne gre za veronauk, ampak za pope in da pridejo boljše stvari, ki srbski vojak, ki bodo zaprli vsakega, ki bo podpisal. Na ta način se jim začasno posreči, zbežati tega ali onega, toda ljudstva v celoti ne bodo preslepili. Tako odgovarja dopisnik osješke »Hrv. Obrane« na gornji ukaz demokratskega okrajnega predstojnika: »Ko gre za svetinje našega rodu, nas vaše naredbe ne bodo oplašile, pa če bi nas tudi zapirali in ubijali, a ne samo, da delate o nas poročila... Le delajte poročila, veliko jih boste mogli napisati, ker Hrvat brani svojo vero!«

— **Strankarstvo in dijaška revščina.** Sinočnji »Narod« poroča, da je bil uspeh cvetličnega dneva za naše tehnike nad vse povoljen. Obzlatuje pa, da dame SLS in JSDS na prireditvi niso sodelovale in vprašuje: Ali vaši dijaki ne reflektirajo na podporo odnosno ali pri vas nimate siromskih dijakov? Na to odgovorjamo s protivprašanjem: Ali naj bo to namigovanje, da naj naši dijaki ne upajo na podporo? In ako je temu tako, še drugo vprašanje: Ali so nabiralke in nabiralci jemali denar le od pristavev JDS? Kakor se vidi, bomo morali v bodoče svoje novice, ki jih polagamo v dobrodelne svrhe, na poseben način žigosati, da se bodo razpoznali od demokratskih.

— **Premoč Amerike v svetovnem gospodarstvu.** Predsednik britanskega trgovinskega urada Geddes je nedavno govoril o angleški industriji in njenih nadah za bodočnost. Govorec o trgovini z Združenimi državami Severne Amerike, je rekel Geddes, da je videti bodočnost jako temna. Združene države so industrialni pohlebo svojega prebivalstva nad vse mere podpirale in ga vzgojile za veliki izvoz tako gotovih izdelkov kakor tudi surovin. Trgovina je zamenjava blaga in Amerika je v položaju, da ima toliko blaga, da ji iz inozemstva ničesar ni treba. Čim več Amerika izvažata, tem ugodnejši je njen finančni položaj. To denarno gibanje v njeno korist pa učinkuje škodljivo na nadaljnje izvozne možnosti. Nekaj časa bo morala Velika Britanija dobaviti surovine še iz Združenih držav; s tem se bo dolar dvigal. Razen tega prodaja Amerika na evropski celini neprestano blago, ki se plačuje v zlatu, kar zopet vpliva na denarni trg v njeno korist. Dolar se bo dvignil tako visoko, da bodo živila vedno dražja in da bodo cene njegovim gotovim izdelkom

nezmagljive. Zato mora Evropa iskati svoj rešitev doma. Nima smisla, zanašati se na Združene države; gospodarsko bodočnost Evrope more rešiti le delo, težko delo v rudnikih, tovarnah in delavnicah.

Dnevne novice.

— **Novoporočenemu paru g. Franc Penešu in gospe Jerici Peneš roj. Perko** žele prijatelji obilo sreče. Na mnoga leta!

— **Podpore dijakov za visokošolski študij.** Za tekoče šolsko leto so se uredile kompetence za podeljevanje visokošolskih podpor sledeče: Za podpiranje tehnikov vseh strok se je ustanovila upravna komisija tehniško-visokošolskih fondov, ki posluje pri poverjeništvu za javna dela. Medicinci bodo dobivali podpore od upravne komisije medicinskih fondov pri Zdravstvenem odseku za Slovenijo in Istro. Za dijake trgovskih strok je merodajna upravna komisija za prehodno gospodarstvo, oddelek za trgovino in obrt. Za podpore v svrhu študija na višjih kmetijskih, živinodržavnih in gospodinskih šolah je pristojen fond za agronomski študij, ki ga upravlja Slov. kmetijska družba v Ljubljani. Poverjeništvu za uk in bogočastje bo odsele podeljevalo podpore le pravnikom, modroslovcem in dijakom, ki obiskujejo umetniške akademije in konservatorije. Dijaki naj se obračajo v podpornih zadevah na pristojna mesta, kamor je poverjeništvu za uk in bogočastje odstopilo vse dosedaj pri njem vložene prošnje za podpore. — Poverjenik za uk in bogočastje: dr. Verstovšek.

— **Vsi častniki in častniški aspiranti (enoletni prostovoljci) — invalidi,** ki bivajo v območju Slovenije, so naprošeni, da v lastnem interesu sporoče nemudoma svoj natančen naslov, čin in pridelitev v armadi ter stopnjo in način invalidnosti na naslov: Iv. Marinko, Ljubljana, Sv. Florijana ulica 1.

— **Prošnja na g. predsednika komisije za začasno vodstvo in likvidacijo deželne uprave od uslužbencev deželne elektrarne.** Tudi mi Vas, g. doktor Triller, nujno prosimo, da se nas z draginskimi dokladi spomnite z ljubeznijo, kot ste se uslužbencev mestne občine ljubljanske. Gorenjci imamo sicer dober zrak, da pa se ne da od njega živeti, pričajo Jesenice. Čas je, da se z izjemami preneha, dosti živo smo jih čutili v Avstriji. — Eden za vse.

— **Pri sv. Ani pod Ljubelom** so socialni demokratje otvorili konsum.

— **Tržič.** Griža se je jela pojavljati v trgu. Nekaj oseb je že zbolelo. — V društvu sv. Jožefa se prično s prihodnjim ponedeljkom zopet redna tedenska predavanja. Pričetek ob 8. uri zvečer. Vstop imajo člani in delavci J. S. Z. ter na novo vpleteni gostje. — Spravne pobožnosti na čast sv. Rešnjemu Telesu se je udeležilo tudi moštvo v obilnem številu. Vse naše katoliške organizacije so bile zastopane.

— **V Križah** je zadnji čas umrlo veliko oseb za grižo. V naši fari bomo pričeli v kratkem graditi novo tovarno za celulozo. Vodno moč bo dala tovarna Smukova. Potrebni kapital je že nabran.

— **Potni listi v zasedeno ozemlje.** Po odhodu italijanske misije, ki je v Ljubljani vidirala potna dovoljenja za zasedeno ozemlje, je bilo onemogočeno ali vsaj oteženo potovanje v to ozemlje. Radi tega je posredovalo ministrstvo zunanjih del preko kr. poslanstva v Rimu pri italijanski vladi, da se v bodoče potni listi, katere izdajajo naša oblastva, lahko vidirajo na meji Italije, odnosno zasedenega ozemlja.

— **Poštna vest.** Z dnem 25. septembra 1919 se je uvedlo pri poštne uradu v Sv. Jakobu v Rožu dostavljanje poštne pošiljave po selskem pismonoši v naslednje vasi: Tešinja, Sv. Peter, Gorinčice, Kot, Čemernica, Sv. Janez, Reka, Sreje, Dravljica, Velika ves, Bistrica, Leše, Breznica, Svatne in Hodnina. Dostavljanje se vrši vsak dan razen nedelje.

— **Trgovska akademija v Splitu.** V ponedeljek se je vršila svečana otvoritev trgovske akademije. Prisostvovali so dr. Makale v imenu mesta, dr. Tartaglia v imenu trgovske obrtniške zbornice, škof dr. Carič, monsignore Bulič, narodni poslanec dr. Angjelinovič ter zastopniki vseh zavodov in kulturnih institucij. Govoril je upravitelj Bradanovič, nadalje dr. Makale in g. Vujičić. Za avstrijske vlade se je Split že boril za to, da bi dobil tak zavod, toda Dunaj se je temu zmeraj protivil. Šele sedaj je Dalmacija v svobodni domovini dobila svojo prvo trgovsko akademijo. Občinstvo je z navdušenjem pozdravilo otvoritev šole.

Ljubljanske novice.

— **Ljudski oder v Ljubljani.** V nedeljo 12. t. m. ob pol 8. uri zvečer vprizori Ljudski oder dve veselici in sicer Rado Murnikovo: »Napoleonov samovar« in pl. Kotzebuejevo: »Raztresenca«. Vstopnice se dobe v preprodaji od četrtka dalje v trafiki gospe Modic v Kopitarjevi ulici (poleg prodajalne Kat. tisk. društva.)

— **Dramatična šola Ljudskega odra.** Danes zvečer ob 8. uri se vrši pouk v dramatični šoli. Vsem gojencem v vednosti Vodstvo.

— **Lj. Nedelja dne 5. t. m.** je dala praktičen odgovor na »Naprejeve« napade na sv. vero. Ljubljanska stolna cerkev je bila zvečer ob 6. uri ob poklonitvi Najsvetejšemu nabito polna. Med častilci smo opazili v velikem številu poleg delavstva tudi Orle in naše dijaštvo.

— **Lj. Stanovanjska mizerija.** Prejeli smo sledečo prošnjo: Ponižno prošnjo do usmiljenih src podaja pošten delavec boljše kvalifikacije, vdovec, ki ima pri sebi staro mater in 4 svoje otroke v starosti 18—22 let. Ker se je zboljšal službeni položaj, moral se je pred skoraj 10 meseci izseliti, a ker ni dobil vključitve več tedenskega (en mesec dnevnega neprestanega in dodane vsak prosti čas porabljal) iskanja stanovanja, potakniti je moral vso opravo v 2 nepripravnih prostorih, kjer se mu vse uničuje. Sam s svojo rodbino (6 odraslih oseb) tabori zdaj v pritlični sobici (3 m široki in 4 m dolgi), ki je zajedno kuhinja. Poleti je vročine zgoreti, pozimi zmraziti. Ves trud kako boljše stanovanje dobiti je brezuspešen, ko zve za kako prosto, je v trenutku oddano. Brezupen bega okoli, a obenem mora delati za pošten preživetelek, saj ni vojni dobičkar ne verižnik. Preletel je celo mesto za stanovanjem, ako se ne dobi kako zlato ljubljansko srce, ki bi mu hotelo plemenito sporočiti, kam bi se rešila poštna družina pred prihajajočo grozo zime, mora v svojem brlogu poginiti. Ves trud se poplača. Prosi sporočila pod Franc Ravnika, uredništvo lista. Zahvala pod polnim imenom se priobči.

— **Lj. Invalidi nam poročajo:** Invalidi in njih svojci, ki so vložili prošnje za invalidsko podporo, naj so to že dobili ali ne, se vabijo v soboto dne 11. oktobra ob 2. uri popoldne k sestanku v Mestni dom. Razpravljalo se bo o točki: Kako se rešujejo prošnje invalidov za invalidsko podporo. Vse podatke je prineseti seboj, ker se bodo napravili energični koraki na pristojnem mestu v Belgradu.

— **Lj. Ta škrt!** Nek ljubljanski dnevnik je prinesel med dnevnimi poročili tudi poročilo o kompenzacijski pogodbi med Nemško Avstrijo in Jugoslavijo, v kateri stoji, da izpelje Jugoslavija v Nemško Avstrijo med drugim tudi dva tisoč vagonov otrok. Materam se ni treba bati, izpeljalo se bo samo dvatisoč vagonov otrok.

— **Lj. Na deželni vladi ukradeni pisalni stroj.** Deželno sodišče v Ljubljani je prisodilo Alojziju Štruklju 6 mesecev težke ječe, ker je ukradel na deželni vladi več tisoč kron vreden pisalni stroj in ker je psval stražnike, kateri so ga aretirali, ker je razgrajal v Novem Udmatu pred Dolničarjevo kavarno. Vojak Bevc je prišel k njemu v Zvezdo. Rekel je, da ima 3 pisalne stroje na prodaj. Drugi dan zjutraj ob pol 7. uri sta šla z Bevcem na deželno vladu, kjer sta srečala le neko žensko; iz pisarne sta vzela pisalni stroj, katerega je Štrukelj prodal za 1600 kron nekemu gospodu, ki je pa, ko je reč postala kočljiva, zopet odkupil pisalni stroj in ga vrnil deželni vladi. Štrukelj je nato popaval, v pozni noči so ga aretirali, ker je razgrajal.

— **Lj. Potovanje v Nemško Avstrijo.** Za potovanje v Nemško Avstrijo je izdalo, kakor smo čuli, samo ljubljansko policijsko ravnotejstvo letos nad 5000 potnih listov. Če poizveduješ, zakaj hodi toliko ljudi trošit svoj denar v Nemško Avstrijo in če si ogleduješ te potnike, prideš do čudnih zaključkov. Večina teh popotnikov nosi seboj 10 kg klobas, ki jih proda na Dunaju po 100 K kg; jajce kupi komad v Ljubljani po 1 K, na Dunaju ga proda po 5 K. Nazaj v Ljubljano se vračajo ženske z novimi svilenimi rutami, ki stanejo na Dunaju 50 K, v Ljubljani pa 200 K, z novimi klobuki, ki stanejo na Dunaju 50 K, v Ljubljani pa 500 K. Da naši valuti potovanja v Nemško Avstrijo ne koristijo, lahko vsakdo sam izprevidi. Smo za prosti promet, toda dokler se razmere ne vstali, ni dobro za nas, da naši ljudje potujejo v Nemško Avstrijo.

— **Lj. 25 predkaznil.** Plešast je, petnajstkrat je sedel, ker je kradel; 6 let je sedel kot požigalec; sodili so ga največkrat v Ljubljani, a tudi v Celju, Kamniku, Ljubnem, Celovcu, Kočevju; v Nemčiji so ga obsodili v Berlinu in v Rüplingshausnu. Piše se Jakob Sever, doma je iz Črnuča. 26. avgusta si je prilastil vojaški nahrbtnik; zato se mora zagovarjati pred kazenskim senatom ljubljanskega deželnega sodišča. »3¼ leta lem bil pri vojakih: tudi na koroški fronti.« — Predsednik senata Regally: »Ali so Vas pri vojakih kaj kaznovali?« — »Ne.« — Prvi državni pravdnik Bežek: »Tam je bilo svobodno krasti.« — Sodišče je prisodilo Severju 18 mesecev težke ječe. Sever se pritoži, da je dobil preveč: »Kaj, bom jaz ob taki »košti« 18 mesecev delal.« — Predsednik: »O, košta je prav dobra, sem se o tem sam prepričal.« — Ker pa niste zadovoljni s krivdorekom in s kaznijo, dobite postavnega zagovornika, da vložijo za Vas ničnostno pritožbo. Sever: »To ni nobena pravica, to je hudodelstvo, lumparija; saj vem, zakaj

ste me tako obsodili, za to da Vam v zaporu delam.« Paznik odvede nezadovoljnega zločinca v zapore.

Naredba o 8 urnem delavniku.

V »Službenih Novinah« št. 97 je bila razglašena naredba o 8 urnem delavniku, ki se glasi:

§ 1.

Na ozemlju kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev, v industrijskih, obrtnih, rudarskih, trgovskih in prometnih obratih in podjetjih, bodisi privatnih ali pripadajočih državi, okrožju, občini, kakor sploh pri delih te vrste, ki se postranski vrše v drugih podjetjih privatnega ali javnega značaja, ne sme delovni čas presežati osem ur na dan ali osemindeset ur na teden.

Te odredbe veljajo skladno tudi za podjetja industrijskega značaja pri kmetijstvu in gozdnem gospodarstvu.

Za prometna podjetja (železnice, pošte, telegrafe, telefone, tramvaje, brodarstvo itd.) se morajo določila tega paragrafa uporabljati s modifikacijami, ki so neizogibne z ozirom na značaj teh podjetij. Te modifikacije določijo dotični ministri v sporazumu z ministrom za socialno politiko.

Spore o tem, ali spada podjetje pod to ali ono določilo te uredbe, rešuje minister za socialno politiko, ko je zaslišal zainteresirane.

§ 2.

Za industrijska in obrtna podjetja, ki ne prestopajo obsega domačega obrta in v katerih so zaposleni samo člani podjetniške družine, ne veljajo določila te uredbe. Spore o vprašanju, ali naj se taka podjetja smatrajo za domačo obrt v smislu tega odstavka, rešujejo oblastva, navedena v § 8. tega zakona, ko so zaslišala zainteresirane zbornice.

§ 3.

V osemurni delavnik se ne računi odmor, ki je po zakonu, naredbi, pogodbi ali običaju določen za posamezna podjetja in posamezne obrate ali za posamezne kategorije podjetij.

§ 4.

Delovni čas se more podaljšati samo vjemoma, in sicer:

1. Pri podjetjih, ki morajo po bistvu posla ali zaradi javnega interesa delati brez prestanka. V teh primerih se morejo, da se zagotovi redna izmena delavskih skupin, zavzeti samo možni delavci čez osemnajst let, da v razdobju treh tednov največ enkrat delajo šestnajst ur, vstevši običajni (z zakonom, naredbo ali pogodbo določeni) odmor. Takim delavcem gre v razdobju treh tednov enkrat odmor popolnih štiriindvajset ur, ki se ne vsteva v tedenski odmor, če določen z zakonom ali pogodbo.

2. Če nastopi nepričakovana potreba — ki se ne pojavlja periodično — da se v obratih odpravijo zapreke neoviranemu delu. V takih primerih je podjetnik zavezan, da v roku štiriindvajsetih ur prijavi oblastvu, označenemu v § 8., kdaj je nastopila ovira v rednem poslovanju in kdaj je prestala.

3. Oblastvo, označeno v § 8., more na prošnjo podjetja v interesu boljšega prekrbovanja dovoliti, da se za posamezna podjetja in posamezne obrate ali za posamezne oddelke podjetja podaljša delovni čas največ na deset ur dnevno ali na šestdeset ur tedensko, a tudi to največ za štiri tedne. Na ponovno obrazložene prošnje se more ta dovolitev podaljšati največ trikrat po štiri tedne v istem koledarskem letu.

To velja tudi za industrijska in za obrtna podjetja, ki delajo sezonsko.

Predložene prošnje je pristojno oblastvo obvezano (§ 8.) rešiti v roku treh dni. Določila prošnja ni rešena, je prepovedano podaljšati delovni čas.

Ako podaljša delovnega časa čez osem ur ne traja dalje nego tri dni v mesecu, ni treba posebne dovolitve, nego je dovolj, da se o tem obvesti pristojno oblastvo.

§ 5.

Določila § 1. ne veljajo za one pomožne posle, ki se morajo nujno dokončati, da se delo lahko začne ali izvrši (čiščenje delavnic, pripravljanje in čiščenje kotlov, strojev itd.), in ne za podjetja nestalnega značaja, započeta zaradi neodložne izvršitve dela, ki je potrebno sprito izrednih razmer ali sile, kakršni so posli ob požarih, povodnih i. dr.

§ 6.

Za delo, ki traja čez čas, določen v § 1. odnosno čez osemindeset ur na teden (§§ 4. 5. in 6.), se mora plačevati najmanj 50 % več nego za delovne ure normalnega delavnega časa.

Pri akordantih se smatra za plačo normalne delovne ure osemindeset del skupne tedenske mezde.

§ 7.

Ob izvršitvi te uredbe delodajalec ne more znižati že pogojene mezde.

§ 8.

Kjer poslujejo obrtna oblastva in obrtni nadzorniki, rudarski nadzorniki, odnosno inspekcije ministrstva za socialno politiko, gre njim nadzorstvo, da se izvršuje ta zakon.

Prijave v smislu § 4. se predlagajo tem oblastvom, ki odločajo tudi o podaljšbi delovnega časa po § 4. ter izrekaajo kazni po tem zakonu v prvi instanci.

Kjer ni obrtnih ali rudarskih oblastev, odnosno inspekcij, izvršujejo ta posel politična oblastva.

Zoper rešitev teh oblastev se morejo pritožiti stranke pritožiti na višja obrtna oblastva, kjer takih ni, in v zadnji instanci na ministra za socialno politiko v roku osemih dni potem, ko dobe rešitev.

Kazni zoper uradnike državnih podjetij in obratov, ki se ne ravnavajo po določilih tega zakona, izrekaajo na predlog ministra za socialno politiko pristojni ministri.

§ 9.

Z denarno kaznijo od 10 do 100 dinarjev se kaznuje, kdor opusti prijavo ali je ne učini v času, določenem v § 4., točki 2. in poslednjem odstavku.

Z denarno kaznijo od 50 do 300 dinarjev se kaznuje, kdor brez dovolitve, označene v § 4., točki 3., podaljša delovni čas ali

načnavorja delavce, čez zakonito določeni čas, ali kdor prekrši delovno pogodbo, omenjeno v § 6., točki 1.

Z denarno kaznijo od 100 do 500 dinarjev se kaznuje tisti, ki z odpustitvijo delavcev iz posla, s samovoljnim ustavljanjem dela ali kako drugače prisili delavce, da sprejmejo delovno pogodbo, ki nasprotuje določilom te uredbe, ali da delajo čez čas, ki ga določuje ta uredba, bodisi v obratu ali doma.

Istako se kaznuje podjetnik obrata, odnosno podjetja, če kdo izmed njegovih namestilcev (nadzornik, delovodja itd.) prisili delavce, da sprejmejo delovno pogodbo, ki nasprotuje določilom te uredbe, ali da delajo čez čas, ki ga določuje ta uredba, bodisi v obratu ali doma.

§ 10.

Ta uredba stopi v veljavo čez mesec dni po razglasitvi v »Službenih Novinah kraljevstva Srba, Hrvatov in Slovencev« ter velja, dokler se ne nadomesti z zakonom. Od takrat prenehajo veljati vsi zakoni, vse uredbe in nariadenja, ki uravnavajo delovni čas na ozemlju kraljevstva Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Izvršitev te uredbe se poverja ministru za socialno politiko.

V Beogradu, dne 12. septembra 1919.

Aleksander s. r.

Minister za socialno politiko:
Vitimir Korać s. r.

Jugoslovanska Strokovna Zveza.

o Ljubljansko okrožje J. S. Z. Sinoči se je izvolil odbor okrožja J. S. Z. za Ljubljano. Na sejo je poslal pet skupin svoje zastopnike. V odbor so voljeni Fran Kremenžar, predsednik; Ignacij Voje, namestnik; Ela Skubic, tajnica; odborniki Ivan Gostinčar, Martin Križaj in Otrin Iv. Seje se vrše redno vsak mesec.

o Preska. V nedeljo dne 12. oktobra 1919 dopoldne se vrši shod skupine J. S. Z. Pride govornik iz Ljubljane.

o Trbovlje. V nedeljo dne 12. oktobra 1919 ob 3. uri popoldne se vrši shod skupine J. S. Z. v Društvem domu. Udeležite se v obilnem številu. Govornik pride iz Ljubljane.

o Domžale. Shod slamičarskega delavstva, organiziranega v J. S. Z., se vrši v nedeljo 12. oktobra 1919 popoldne.

o Kranj. V nedeljo imajo pri nas socialni demokratije vinski trgovci. Ker pa so izdali na vabilih, da jo priredi »organizirano delavstvo«, izjavljamo tem potom, da ni delavstvo, organizirano v J. S. Z., nič v stiku s to prireditvijo. — Odbor.

o V Kranju se vrši sestanek zaupnikov JSZ v nedeljo 12. oktobra ob 9. uri dopoldne.

o Borovlje. V nedeljo dne 19. t. m. priredi skupina J. S. Z. v Delavskem domu J. S. Z. šaljivo igro. Pred igro bode govor, Pride govornik iz Ljubljane. Vabimo k obilni udeležbi.

o Mariborsko okrožje J. S. Z. V nedeljo, 5. oktobra se je ob priliki shoda v Rušah izvršila tudi revizija tamkajšnje skupine J. S. Z. Skupino v Rušah lahko prštevalimo sedaj k večjim, ker je število v zadnjem času znatno naraslo in ker vlada za J. S. Z. vedno večje zanimanje, kar pa je seveda zasluha delovnega in poštenega delavca odbora skupine. Sklenilo se je, da se redno vsaj četrtletno prireajo poučni shodi za delavstvo.

o Krčevina-Lajtersberk. Zadnje nedeljo nam je priredilo mariborsko okrožje J. S. Z. tretji shod, ki je bil brez vsake velike agitacije dobro obiskan. Isti dan je sklenila shod za delavstvo tudi jug. socialnodemokratska stranka in sicer dopoldne ob 10. uri pri Teichmeisteru v Lajtersberku. Ves teden in skoraj na vsakem drevesu so vabili na shod rdeči lepki in nazadnje vendar niso nikogar privabili. Shod se ni mogel vršiti, ker ni bilo zborovalcev. Takšnih shodov pa so imeli socialni demokrati v zadnjem času več, na primer v Framu, Kamnici itd. Potem pa pišejo v svojem časopisu o velikih delavskih ali ljudskih shodih ter tako lažejo svojim nevednim bralcem.

o Ruše. V nedeljo 5. t. m. se je višil pri nas shod za delavstvo, ki je bil prav dobro obiskan. Govorila sta tudi tov. Bračko in Karba. Ker se je zahtevalo, da se otvori podružnica ljubljanskega konsumnega društva in ker vlada za isto veliko zanimanje in se je prišlo zadostno število članov, se je naprosilo tov. Krepeka, da stori primerne korake, da se čim prej uresniči ta ljudska želja in nas vsaj deloma reši raznih oderuhov in verižnikov, ki so obogateli na naš račun.

Cestar.

Snubci v hiši. V našo hišo so pričeli prihajati snubci ter nas snubiti, kakor mlade devojke. Društva, centrale različnih imen so dobila kar naenkrat slast po cestarjih. Cestarji so že toliko previdni, da ne bodo podpisovali kar tjavendan kake listine.

Cestarji v Kranju. Cestarji okolice Kranj ter tudi z Gorenjskega so imeli v nedeljo sestanek v gostilni »Pri zlati ribi«.

Poročal je tovariš Bezeljak. V svojem daljšem govoru jih je opominjal na slogo, poročal o zborovanju cestarjev v Celju, o uspehih organizacije dosedaj in o delu v prihodnosti. Sestanka so se udeležili državni in deželni cestarji. Sklepi sestanka so bili, da hočejo vztrajati še vedno naprej pri svojih zahtevah ter se boriti, da se jim pripoznajo vse pravice. Taki sestanki so velpomembni za nas vse. J. S. Z. je zastopal tajnik Kogej.

Deželni cestarji iz Škofje Loke so bili v torek 7. t. m. v deputaciji pri gradbenem ravnateljstvu. Deputacija je prosila, naj se zviša mesečna plača deželnim cestarjem, ki znaša sedaj od 140 do 160 K in je naravnost sramotna, če pomislimo, da v tej draginji s tako nizko plačo nikakor ni mogoče poštenim potom izhajati in službo vršiti pošteno: kdor pa pošteno službo vrši, pa drugače pošteno živeti ne more. V teh razmerah jim ni mogoče več živeti. G. ravnatelj Klinar je odgovoril, da deželni cestarji še vedno spadajo pod likvidacijsko komisijo deželne uprave, zato jim on ne more prav nič pomagati. Cestarji so pripomnili, da je vendar to skrb poverjenišva za javna dela in mora ono skrbeti za obči blagor cestarjev. G. Klinar pokaže vsote, ki so proračunljive za vse cestarje v Sloveniji. S temi vsotami re bodo izšli do konca. S prvim prosincem bodo vsi cestarji priklopljeni državnim službi, takrat se jim bo položaj zboljšal. Denarja ni. Deputacija je šla v deželni dvorec k likvidacijski komisiji, kjer jo je sprejel g. ravnatelj Zamida. Isti se je ravno tako izjavil: Denarja ni. Tako je deputacija odšla brez vsakega uspeha. Niso še zadnji koraki razprejani. — Čudno se pa nam zdi, kamor se človek obrne, da povsod pravijo: denarja ni. Denarja ni v Ljubljani in ga ni v Beogradu, kljub dejstvu, da so davki vedno večji kot so bili. S tem se ne bo odpomoglo ljudski bedi.

Državnim cestarjem. (Po pomoči je sledeči odgovor zaostal, objavljamo ga sedaj.) Štev. 935. Na vlogi z dne 14. julija t. l., št. 14.845, in 24. junija t. l. št. 14.358, zahtevajo zahteve državnih cestarjev, slede nastopna pojasnila: Temeljna plača cestarjev, ki imajo vsi pravico do definitivne nastavitve, znaša na Kranjskem 60 K, na Štajerskem in Koroškem pa 55 K mesečno, ter se bo le ta končno veljavna uredila takoj po določitvi mej države Srbov, Hrvatov in Slovencev. Tem povodom namerava gradbeno ravnateljstvo predlagati, da se bo plača cestarjem nakazovala naprej. — Razen temeljne plače dobivajo cestarji draginjske doklade, ki znašajo trenutno za samce 202 K in gredo stopnjama do 546 K mesečno oženjenim z več kot 5 nepreskrbljenimi otroci. Vrhutega dobi vsak cestar, ki nima službenega stanovanja, stanovanjski prispevek 100 K letno. Vsi cestarji pa imajo pravico do pokojnine (provizije) ter deloma do užitka trave oziroma sadja iz cestnega ozemlja. Trditve, da cestarji nikakor ne morejo izhajati z mesečno plačo 50—127 K, je torej popolnoma brezpredmetna. Zahtevi glede osebnega delavnikarja ni mogoče iz stvarnih razlogov ugoditi ter se pripomni, da zadevna določila veljajo le za delavce v industrijalnih, oziroma dobičkanosnih podjetjih. Iz navedenega sledi, da nimajo državni cestarji nobenega vzroka do kakršnekoli pritožbe niti glede prejemkov niti glede preskrbe za starost. — Gradbeni ravnatelj: Klinar I. r.

Osemurni delavnik. Cestarji smo se že veselili osemurnega delavnikarja, kar naenkrat pride izjava gradbenega ravnateljstva, da isti ne velja za cestarje. Torej za nas ne velja. Ker se pa zavedamo, da je naša zadeva upravičena, ne bomo odjenjali. Hočemo pokazati v dejanju, da to, kar velja za druge delavce, velja tudi za nas.

Koroški deželni cestarji so dobili na svojo vlogo z dne 20. septembra t. l. mesečne draginjske doklade po 120 K, druge točke se niso rešile. Toliko v vednost koroškim tovarišem.

Železničar.

Ž Z gorenjske proge. — Že meseca prosinca t. l. je bil od deželne vlade za Slovenijo odobren in za vse delavstvo večjih obratov uveljavljen osemurni delavnikar, neizvzemši železničarje. Kljub temu, da imamo pri nas uslužbenca, ki vrše 18urno službo z 12urnim počitkom. Ti so prožni čuvaji, ki so še danes deležni blaga avstrijskega birokratizma. Ne čudimo se avstrijskemu birokratizmu, da je bil zmoezen si domisliti 18urno službo z 12urnim počitkom. Čudimo pa se, da živimo že 11 mesecev v tolikrat z demokratizmom proslavljeni Jugoslaviji, a kljub temu hočejo gospodje obdržati stari sistem. Kje tiči krivda? Ali pri progovzdrževalnem odseku ali pri ravnateljstvu? — Gospodje, čas je že, da se otresete okostenelega birokratizma in da začnete z duhom časa preurejati železniški aparat. Koliko tovarišev živitov v železniških vozovih in v barakah v Strnišču, kateri bi radi delali službo, a so prisiljeni k brezdelju, tu pa so prisiljeni uslužbenci na službo, ki nosi sramotni pečat — avstrijskega birokratizma. — Socialisti in Zvezarji so se svojočasno

hudo prerekali, kdo izmed njih je bil za osemurnik in kdo proti. Zdaj pa, ko je treba, da se isti povsod tudi uveljavi, pa ni niti prvih niti drugih; mi pa smo tako skromni, da se sicer natihoma tuhtam prav krepko pridušamo, a vendar ostanemo zvesti svojim »voditeljem«, da bi se pa organizirali v lastni samostojni organizaciji — zato smo preskromni.

Bolniški strežniki.

Ugoden uspeh. Dne 7. septembra je bila pri vladi na zdravstvenem odseku deputacija glede zvišanja plač v bolnici in blaznici. Pogajanja so ugodno izpadla.

Shod bolniških uslužbencev. V četrtek zvečer ob pol 8. uri se vrši shod bolniških uslužbencev v knjižnici Jugoslovanske tiskarne. III. nadstr. Na dnevnem redu bo poročilo o izidu pogajanj in delo v prihodnosti. Pričakujemo obilne udeležbe. — J. S. Z.

Lesni delavec.

Poglejmo našo državo, posebno Slovenijo, slovenski del Koroške, Gorenjsko, povsod opaziš poraščene hribe. Zadnja leta pred vojsko so se precej vrgli nad gozdove. Ako pogledaš po teh hribih, opaziš, da je že precej praznote, katero je napravila roka lesnega delavca. Lesni delavec ima življenja, ki bi ga ne mogli imenovati življenja, ampak trpljenje. Pomisliti je treba na razmere, ki jih ima v katerih živi. Poleti vročina, dež, pozimi mraz, burja, sneg, on pa ti mora biti ob vsakem vremenu na delu. Koliko gro oblake in obuvla. Marsikdo nima niti pojma o tem. Sedaj pa te plače in v tej draginji! Plača lesnega delavca bi morala biti vsaj v takšni meri, da bi si mogel poleg vsakdanjih potrebščin in hrane nabaviti tudi ene čevlje z mesečno plačo tako kot je bilo v Jasih pred vojno. Pred vojno so bili časi, o katerih je bilo splošno mnenje med delavstvom, da so slabi. Če pa primerjamo predvojne čase s sedanjimi, moramo reči, da so bili časi pred vojno proti sedanjim nekako zemeljska nebesa. Kam jadramo? Bliza se zima. Delavci po gozdovih potrebujejo zimske obleke, obuvla. V teh razmerah je pa nemogoče si kaj nabaviti, ker si prislužijo komaj za hrano. Opozarjali bi vlado na to, da bi se tudi za te ljudi kaj ukrenilo.

Čipkarica.

Uspeh deputacije. Tajnik Kogej se je minoli teden informiral pri poverjeništvu za socialno skrbstvo, kaj je vlada sklenila na predlog g. poverjenika Prepelha. G. dr. Lemež je poročal, da je vlada sklenila, dati čipkarici zadrugi v Žireh 50.000 K brezobresnega posojila s to pripombo, da potem odpade vsaka podpora. Vlada je poslala finančni delegaciji v Ljubljani sklep v potrdilo. Prave rešitve pa še ni. — Čudno je pa vendar to, da so kar naenkrat butnile na dan govornice, da je dobil obrtno pospeševalni zavod v Ljubljani to vsoto, ki je bila namenjena čipkaricam v podporo. Jako slabo pot si je izbralo poverjeništvu, če je ubralo to pot, da daje podporo, ki je namenjena izključno le samim čipkaricam in nikomur drugemu, raznim uradom. Ako je ta govorica resnična, tedaj bomo vedeli, kam in kako pes taco moli. Natančneje poročilo o vsi ti zadevi, ki bode dobila tekem tega tedna zadostna pojasnila, poročamo trugi teden.

Prva Jugoslovanska Čipkarska Zadruga v Žireh. Iz Žirov poročajo J. S. Z.: Dne 1. t. m. smo ustanovile pri nas čipkarsko zadrugo. Zadruga se bode imenovala: Prva Jugoslovanska Čipkarska Zadruga v Žireh. Javili smo jo že na pristojno mesto. Prišle smo precej velik korak naprej, da pa bomo zmagale začetne težave, je treba vztrajnega in skučnega dela vseh čipkaric. Ni ga bilo človeka, ki bi se bil pobrinil za nas, dokler nas ni združila organizacija, potom katere smo prišle do svoje prve zadruge. Čipkaricam po drugih krajih kličemo samo to: edina naša pomoč je združevanje v strokovni in zadrugi organizaciji. V skupnosti je moč in naš rešitev. Boj vsakemu, ki hoče in deluje na to, da bi se me sprle med seboj in postale zopet sužnje trgovcev. Naša zadruga naj pa ne bo osamljena, želimo, da jih tudi druge tovarišice ustanove.

Za razdor delajo. Še se nismo vse združile in že delajo na razdor med nami. Očitajo nam, da uganjamo politiko, da politično nastopamo itd. Nismo pričakovale tega, da se bodo dobili ljudje, ki vidijo takoj raznobarvane strahove ter navenjali moči, da bi iste prepodili. Ojunačile smo se, z zavestjo, da moramo napeti vse svoje sile in moči, da pridemo iz tega težkega stanja, v katerem smo živele leta in leta. Sedaj, ko stopamo proti boljšim časom, nas hočejo zopet razpediti. Tovarišice! Ali smo se me zato združile, da bomo ostale tako kot smo prej bile? Ali nas ni združilo trpljenje, odpor proti krivici? Naša organizacija je stanovska, strokov-

na. Nimamo povoda delati razlike med eno ali drugo tovarišico, ker obsojamo vsak spor, ki bi imel biti med nami že radi tega, ker bi škodoval vsem čipkaricam. Naša armada ne bode štela deset ti-sočev, in če bomo razkrojene, ne bomo nikoli imele moči, da bi si zboljšale svoj položaj. Izročene bomo na milost in nemilost trgovcem, in lahko nas bodo zopet izkoriščali. Tovarišice! Ali hočemo imeti boljše bodočnost? Na nas je ležeče. Strnimo se vse skupaj in s skupnim delom dokazimo, da se znamo držati gesla: vse za eno, ena za vse! Onim pa, ki rujejo zoper nas, povemo, da bomo njih temna pota in dela zasledovale vestno in imena istih tudi objavljale.

Cene sukanca. Sukanec, ki ga je naročil Obrtno-pospeševalni urad, bode stal v tovarni štrana št. 25 K 44.20, št. 30 K 33.10, št. 35 K 37.40, št. 40 K 35.70, št. 50 K 34.—, št. 60 K 34.—, št. 70 K 34.—, št. 80 K 34.—, št. 100 K 35.70, med te cene pa še niso všteti pošiljatveni stroški, kateri bodo pri vsaki štrani nekaj več narasli.

Tovarišice, vse v strokovno organizacijo — Jugoslovansko Strokovno Zvezo! Ustanovljajte čipkarske zadrugue!

Viničar.

Viničarjem ki so se udeležili viničarskih shodov v Svetinjah, pri Sv. Miklavžu, Malj Nedelji, Sv. Tomažu, Ljutomeru, sporočamo naj sestavijo za vse župnije viničarske skupine, pobere člane in pristopnice ter izvolijo odbore. — Pristopnice je dobili v župnišču pri Svetinjah, pri oskrbniku Novaku ali pa naravnost pri Jugoslovanski Strokovni Zvezi v Ljubljani. — Potem pa je treba sestaviti posebne želje in zahteve viničarjev in jih poslati Jugoslovanski Strokovni Zvezi.

Razne novice.

r Dunajska konfekcija. Kakšne so razmere na Dunaju glede obleke, je lahko povedati z dvema, tremi besedami: Malo blaga, bajne cene, dosti popraševanja tujcev. Velika skladišča obleke v dunajskih trgovinah so skoraj prazna. Zaloge sukenj in hlač — ki so bile včasih naravnost ogromne — so se skrčile na prav neznatno število. Trgovine z obleko, v katerih se je druga leta ob začetku šolskega leta ter pred začetkom zime kar trlo kupujočega občinstva, so danes večidel puste in prazne. Kdor ni primoran, ne kupuje. Stare obleke obračajo, snažijo, barvajo, pa hodijo v njih tako dolgo, dokler je morejeto. Narejene obleke, ki jih je dandanes še mogoče kupiti v prodajalnicah, so po veliki večini iz slabega blaga in malo trpežne. Ali za obleke, šivane po meri, je še dosti dobrega blaga. Izbera blaga in vzorcev je pa vsekakor precej omejena. Ne izprašujte mi pa po cenah! Za narejeno obleko, ki je stala svoj čas 80 K, moraš plačati sedaj najmanj 1200—2000 K, za obleko, narejeno po meri, zahteva današnji Dunajčan kar 3000 K, pa še rajši več ko manj. Za zimski površnik, ki si ga dobil pred vojsko za 100 K, moraš danes odšteti 1600 do 2000 K. Posamne hlače, ki si jih preje lahko dobil za 10 K, so v skladiščih sploh pošle. Kdor jih pa le hoče in mora imeti, mora računati kar s 600—800 K izdatkov. Obleke za dečke, hlače in suknjič, ki je stala preje 35—40 K, je dandanes izpod 350 K ne dobiš, če ves Dunaj obrneš. Obleka za šolske deklice stane najmanj 450 K. Z grozo gledajo ljudje na bližajočo se zimo, če pomislijo, da stane zimska suknja celih 1600—3000 K, a pred vojsko si dobil tako ali pa bržkone boljše za 80 K. Kratko kožuvinasto sarko stane 2800—3000 K, kožuh za mesto pa ogromno vsoto 5000 do 10.000 K, pa rajši še kakšen stotak več. Kljub temu se zdi tujcem na Dunaju vse poceni, ker računajo cene po svoji denarni vrednosti. Računi v znesku 40.000 do 50.000 K niso nobena posebnost. Italijani radi plačujejo za kožuh 4000 K, ker je to le 500 lir. Tako poceni ne dobi Lah kožuha doma. Dobra obleka stane zdaj v Švici 400 frankov, to je 5000 K. Zato ni nič čudnega, da je danes na Dunaju toliko tujih kupcev.

r Avstrija v zastavljalnici. Na Dunaju se pripravljajo, da na javni dražbi razprodajo srebrnino in pohištvo iz bivših cesarskih gradov. Dunajski mestni svet je proti temu sklenil protest. Po drugih vesteh naj bi se oprava in srebrnina cesarskih gradov dala Ameriki v zastavo za živila.

r Pes kot tihotapec. Na švicarsko-nemški meji so ujeli psa, ki je bil naučen, da je čez mejo utihotapljal bankovce. Opazovali so ga dalj časa, in ko so ga ujeli, so našli v torbici, ki jo je nosil na vratu, za 200.000 mark bankovcev.

r Nepošten sekčni svetnik. Sekčnega svetnika v ministrstvu za prehrano v Pragi — Rataja so odtavili od službe in mu zaplenili premoženje, ker je kot načelnik oddelka za živino zagrešil velike ne-rednosti in oškodoval državo za več milijonov.

r Cene jajc. Na Bavarskem stane eno jajce 15 fenigov, na Češkoslovaškem 1 K 20 vin., pri nas 1 K 60 vin., na Reki 10 K. Kakor vidimo, so — kokoši na Bavarskem najbolj demokratične...

r Predor pod Jeruzalemom. Norveški inženir Albert Hiertl je izdelal načrt za zgradbo predora, ki bi vezal Sredozemsko morje z mrtvim morjem. Predor bi meril po dolegi približno 60 km, šel bi od vzhoda proti zapadu pod jeruzalemskim mestom. Po tem predoru bi bila napeljana voda in Sredozemskega morja do jordan-ske doline. Tu bodo postavili turbine, ki bodo gnale vodo dalje do Mrtvega morja. Ob Mrtvem morju bodo zgradili velike elektrarne, ki bodo izpreminjale vodne sile v elektriko. Tako bo prišla vsa dežela do lepe električne razsvetljave. Elektrarne bodo tudi regulirale vse vodne sile okrog Genezaretskega jezera. Z elektriko bodo izpraznili asfaltne plasti v okolici Mrtvega morja in v ravninah Sodome in Gomore.

r Mine na Atlantiku. Okoli Azurskih otokov so našli do sedaj kakih 33 min, ki so blodile po morju okrog. Z minami so ogrožene vse glavne plovitbene poti, ki peljejo iz Francije v Združene države. Morska plovba še dolgo časa ne bo prosta nevarnosti. Kot se vidi, nemška podmorska vojna še dolgo ne bo končana in bo zahtevala še nadaljnjih žrtev.

r Štirideset žentev na en dan. V francoskem mestu Chalon se je sklenilo na en dan štirideset žentev. To je pač rekord, ki ga je doseglo to mesto med vsemi mesti z enakim številom prebivalcev po demobilizaciji.

r Sinovi kraljev snubijo kmetice. »Martin« poroča: Nikjer ne prebiva toliko od-stavljenih vladarjev, kakor v švicarskem kantonu Waadt. Bivši cesar Karel, velika vojvodinja luksemburška, grška kraljica in njeni sinovi. Sinovi grške kraljice se, kakor pravijo, ženijo z zelo bogatimi kmeti-cami, ki bivajo v kantonu Waadt.

r Denjkin organizira pogrome nasproti židom. Ameriški general Dawis, ki je bil pri Denjkovem generalnem štabu, se je te dni povrnil iz Rusije in pripoveduje, da Denjkin s svojimi kozaki organizira velike pogrome nasproti židom. Pripravljajo se nanovo velika klanja.

r Prevažanje blaga po — zraku. Na Angleškem se je zrakoplovstvo tako udomačilo, da so zadnje mesece razne tamošnje družbe ustanovile redne proge, ki so za nje izdale že vozni red. Dosedanja uspeh je tako ugoden, da se zrakoplovne proge od dne do dne množe. In to je tem lažje, ker ni tu treba nobenih tehničnih predprijav in zgradb, ampak poiščejo samo ugodno letišče in pristanišče za posamezne zračne proge. Te dni se je ustanovila na Angleškem posebna družba za prevažanje blaga po zraku. Na večjih progah bodo letali posebni aeroplani, ki bodo prtljago popotnikov prevažali po zraku, da bi potniki imeli svoje kovčke in pakete takoj pri rokah, kakor hitro se tja pripeljejo. Pri tej priliki se je rodila tudi misel za prevažanje druge vrste blaga. V ta namen so zgradili nekaj prav močnih zrakoplovov, ki bodo začeli v kratkem prevažati razno blago iz kraja v kraj po vsi angleški deželi.

r Požunska luka. Iz Prage javljajo, da nameravajo zgraditi v Požunu moderno luko in urediti kanal, ki bi spajal Donavo z Labo. Delo se je že pričelo.

r Stavka železničarjev na Angleškem. Angleški železničarji, po številu nad pol milijona ljudi, stavkajo. Stavkarski fond znaša 1 in pol milijona funtov, kar bi zadostovalo kake štiri tedne. Vendar pa stavka ne bo trajala nad en teden, ker bo pomanjkanje živeža prisililo vlado, da popusti. Časopisje je razburjeno in obsoja železničarje. Med tem pa so uvedli zračni promet. Minister za zrakoplovstvo ima pripravljen cel park zrakoplovov, ki letajo na vse strani in prenašajo pošto. Sodijo, da bo ustavljen promet tudi na tramvajih; čez kanal med Francijo in Anglijo tudi ne vozijo več.

r Kolera na Kitajskem. »Times« poroča iz Pekinga, da je v Šantungu začela razsajati kolera in se danes širi po vsej severni Kitajski. V Mukdenu je vsak dan na stotine mrljcev. V Harbinu pa cenijo število dnevnih žrtev celo na 1000. Solnate injekcije obvarujejo 80 do 90 odstotkov za kolero obolelih ljudi.

r Kako dolgo ostanejo konzerve dobre. Na to vprašanje je odgovoril danski preiskovalec severnega tečaja Knud Rasmusen, ki je našel na popotovanju na sanah na skrajni severni točki pri rtu Mortonu v l. 1917, skladišče živil, ki jih je bil tam shranil kapitan Nans v l. 1875. V skladišču sta bili dve po dva funta težki konzerve z janječim mesom. Vsebinsa je bila povsem dobro ohranjena, brez vsake napake ter užitna. In vendar ste bili te dve konzervi stari 42 let!

r Časnikar kot zastopnik angleškega kralja. »Excelsior« pripoveduje, kako je nekega njegovega poročevalca doletela čast, da je zastopal angleškega kralja. To se je zgodilo v Bruslju kmalu potem, ko je bil mr sklenjen. V katedrali se je vršil

slavnostni Te Deum. Povabljeni so bili prvi možje antantnih držav, da bi zastopali svoje vlade. Vojni poročevalci »Excelsiorja«, ki je bil pridružen angleški armadi, je prišel v angleški uniformi tudi v cerkev, kjer so ga imeli za zastopnika angleškega delegata, ki je pozabil priti, da bi bil zastopal vladarja Velike Britanske. Posadili so torej časnikarja na baržunast sedež za najvišje dostojanstvenike. Časnikar se je takoj prilagodil svoji vlogi ter je z največjo dostojnostjo prejemal časti, ki bi se bile izkazovale kralju, če bi bil osebno navzoč pri slavnosti. Pozneje se je pomota objavila, ali časnikarju niso mogli več vzeti časti, ki jo je bil že užil.

r Adelina Patti je umrla v Sudgalleju na Angleškem. Bila je na glasu kot nedosežna operna pevka. Rojena je bila v Madridu leta 1843. Ona je pela že v dobi, ko se druge deklice igrajo s punčko. Prvikrat je nastopila v nekem pariškem gledališču v »Seviljskem brivcu«. Pozneje je bila sprejeta v Ameriki. Od tam so začela njena slavna potovanja po svetu. V glavnih vlogah najslavnejših oper je prepotovala večkrat Ameriko, Anglijo, Francijo in Italijo; vedno je šla iz mesta v mesto, brez miru, kot ptica selivka. L. 1903. je zapustila gledališče in je pela le tu pa tam na dobrodelnih koncertih.

r Knjigo o slovanskem praveku je izdal v nemščini pod naslovom: »Die slavische Vörsicht« podpolkovnik Martin Žunkovič. Njegov spis je, kakor vsaka dosedanja njegova knjiga, delo idealista in preveč neresnega pisatelja. V njej

hoče razbistriti najstarejšo slovansko dobo in postaviti vso vedo o Slovanstvu na nov temelj. Kako pa je tako delo nestanovitno, dokazuje že to, da govori v knjigi o Adamu in Evi, o raju, babilonskem stolpu, o svetem pismu starega zakona, o Homerju, Jeronimu, Aleksandru Velikem, Amazonkah itd. Znanstveni tisk bo imel dovolj dela, če bo hotel vse te kombinacije in hipoteze pobiti.

r Humboldt. Minuli mesec je preteklo 150 let, kar se je rodil v Berlinu Aleksander Humboldt. Humboldt je s svojim delom v istini dosegel svetovno ime. Goethe in Humboldt sta svojočasno dostojno predstavljala nemškega duha pred svetom. Pisal je francoski in nemški, občudoval je francosko prosvetno filozofijo in je bil zvest idejam Velike revolucije. V svojem delu »Kosmos« pravi: »So zmogljivi in naobrazenejši narodi, ki so postali plemeniti po duševni prosveti, ali plemeniti narodov pa ni. Vsi so enako določeni, da postanejo svobodni.« Humboldtove ideje niso Nemcem prodrle v meso in kri.

r Kraljica, ki je vsa navdušena za aviatiko. Norveška kraljica Mand, sestra angleškega kralja, je ves čas z velikim zanimanjem zasledovala razvoj in razmah aviatike in zadnji čas se sama udeležuje vzletov. Tako je nedavno tega s Kristianje na javnem shodu zletela v zračne višave v zrakoplovu. Prvič je zletela kot potnica, drugič je pa zrakoplov vodila sama. To pot je imela s seboj ko potnika kraljeviča Olafa.

Čudežni otrok.

Spisal Thomas Mann. Poslovenil Savin. (Konec.)

Čisto majhen in belobliščec sedi za velikim, črnim klavirjem, sam vzvišen nad temno ljudsko maso, ki zmore vse skupaj eno samo topo, težko zbudljivo dušo, na katero vpliva on s svojim posebnim in izbranim duhom... Mehki, črni lasje, prevezani z belosvilnato pentljo, so mu zdrknili na čelo, močni, izvajeni členki bijejo in kar vidi se, kako trepečejo mišice na temnih otroških licih.

Semtertja se mu porajajo trenutki, ko pozabi vsega in se čuti osamljenega. Trenutki, ko pogled teh skrivnostnih, temnoobrobljenih oči zdrkne stran od poslušalcev tja na poslikano steno in jo skuša prodreti, da izgine v daljavi, polni usodnega, negotovega življenja. Toda takoj blisne pogled prav tam iz kota črnih oči nazaj v dvorano in zopet je med ljudmi.

Tožba in vrisk, pobit in globok padec — »moje fantazije!« misli Bibi prav ljubeče. »Poslušajte vendar, sedaj pride mesto, kjer pride motiv »cis!« In počasi mu drsnejo prsti v prehod, ki vodi v cis. Ali bodo opazili?« Ako ne, Bog obvaruj, gotovo ne opazijo! In zato pogleda prav ljubko kvišku v strop, da ljudje vsaj nekaj vidijo.

Poslušalci sede v dolgih vrstah in opazujejo otroka. In vsakovrstne misli se porajajo v ljudskih možganih. Star gospod z belo brado, pečatnikom na kazalcu, z bulastim otokom na glavi, oteklino, če že hočete, si misli: »Pravzaprav se moramo sramovati. Nikdar je nisem primahal čez »tri lovce iz Kurlandije« in sedim tu star dedec, ta mali tripedenji mož pa mi čara vse mogoče umetnosti. Toda pomislimo, da vse to pride od zgoraj. Ne moremo si pomagati, Bog deli svoje darove in nikakor ni sramotno, biti navaden smrtnik. Prav tako je, kot z Jezuškom. Lahko se priklanjamo otroku, ne da bi se nam bilo treba sramovati. Kako čudno dobro to dejel!« — Ne upa si pomisliti: »Kako sladko je to!« — Sladko bi bilo v sramoto krepkemu starcu. Toda čuti pa! Čuti kljub temu!

»Umetnost...« si misli trgovec s papagajevim nosom. »Ja seveda, ta vedno dahne v življenje malo solčnih žarkov, malo tralala in hopsasa in bele svile. Sicer se pa ni slabo odrezal. Razprodanih je polnih petdeset prostorov po dvanajst kron: ravno to vrže šeststo kron — in potem ostalo. Če odračunamo najemnino, razsvetljavo in troške za programe, ostane gotovih in čistih tisoč kron. To že kar gre.«

»No, to kar je ravnokar igral, je Chopin!« si misli učiteljica glasovirja, špičasta ženska, že v letih, ko nade legajo k počitku in se razbistri razum. »Lahko rečem, da ni posebno neposreden. Takole se bom pozneje izrazila: Zelo malo je neposreden. To zveni prav dobro. Sicer pa niti rok ne zna pravilno držati. Treba jih je držati tako, da lahko položimo na gornjo stran roke goldinar... Jaz bi ga obdelovala z ravnilom.«

Mlada, voščenobleda deklica v oni napeti dekliški dobi, ko se prav lahko vzbude kočljive misli, premišluje nati-hem: »Toda, kaj je to! Kaj vendar igra? To, kar on igra, je vendar sama strast. In vendar je otrok! Če bi me poljubil, bi mi bilo, kot bi mi dal poljub moj mali bratec

— to vendar ne bi bil nikak poljub. Ali je morda možna oproščena strast, strast sama na sebi in brez telesnega predmeta, strast, ki bi bila sama pristrčna otroška igra?... Dobro, če bi to povedala glasno, bi mi dali pit ribjega olja. Takšen je svet!«

Ob stebru sloni častnik. Motri Bibija, polnega uspehov in si misli: »Ti si nekaj in jaz sem nekaj, vsak na svoj način.« Sicer pa udari s petami skupaj in se mu klanja s spoštovanjem, s kojim se klanja vsem obstoječim silam.

Kritik, postaven mož v svetli, črni suknji in zasukanih oškropljenih hlačah sedi na svojem brezplačnem sedežu in misli: »Glejte si no, tega Bibija, tega paglavca! Do izpolnitve osamosvojenega bitja ima še mnogo truda in dela, toda kot tip, tip umetnika pa je že popolnoma izdelan, ima že v duši umetniško vzvišenost in propalost, svojo šarlatanost in svoj sveti ogenj, svoje preziranje in svojo rajsko naslodo. Toda tega ne smem pisati, ker bi bilo preugodno. Ah, verujte mi, tudi jaz bi bil postal umetnik, če ne bi bil vsega tega tako jasno spregledal...«

Toda sedaj je otrok končal in pravi pravcati vihar se dvigne po dvorani. Zopet in zopet mora priti izza pregrinjala. Mož v svetlih gumbih vleče nove vence: štiri lavorjeve, liro iz vijolic, šopek vrtnic. Rok mu je zmanjkalo, ne more pokloniti vseh teh daril in impresarij prisiklo osebno na oder v pomoč. Enega izmed lavorjevih vencev mu obesi okrog vratu in nežno gladi njegove temne lase. In kot bi nekaj šinilo vani, naenkrat pritise otroku poljub, ne poljub, glasen mlask ravno na usta. Sedaj pa naraste vihar v orkan. Ta poljub šine kot električna iskra v dvorano, spreleti množico kot nervozna mrzlica. Divje slo po hrušču in ropotu ljudi kar privzdigne. Glasni živeli-klici se mešajo z drugim ploskanjem. Nekaj Bibijevih malih, navadnih tovarišev tam spredaj maha z robcami... Toda kritik si misli: »Seveda, ta impresarijev poljub je moral priti. Stara, toda vžigajoča navada. Seveda, moj Bog, če ne bi človek vsega tega tako jasno spregledal!«

In tako je koncert čudežnega otroka pri kraju. Ob pol osmih se je pričel, ob pol devetih končal. Ves oder je poln vencev, dvoje cvetličnih lončkov stoji na klavirskih svetlinah podložkih. Bibi igra kot zadnji številk svoj »Grško rapsodijo«, ki h koncu preide v grško narodno himno in njegove ljudi ne mika malo, zapeti poleg, če ne bi bil koncert koncert boljše vrste. Zato pa se na koncu odškodujejo s silnim ropotom, vročerkvrim hruščem, nacionalno demonstracijo. Toda postarni kritik meni: »Seveda, himna je morala priti. Ljudje obrnejo stvar na drugo polje, poskusijo vsako sredstvo. Napisal bom, da to ni umetniško. Kaj pa je umetnik? Mojster skaza! Najvišja je kritika. Toda tega ne smem napisati.« In počasi odstopica v svojih oškropljenih hlačah.

Potem, ko so ga priklicali devet in deseti, se razgreti otrok ne vrne več za pregrinjalo, ampak gre k svoji materi in impresariju v dvorano doli. Ljudje stoje med premetanimi stoli, ploskajo in tišče naprej, da bi videli Bibija ob bliže. Nekateri bi radi videli tudi princezinjo; tako nastaneta pred odrom dva gosta kroga

okrog otroka in princezinje, tako da si človek ni na jasnem, kdo izmed obeh je središče občudovanja. Toda dvorna dama pristopi na migljaj k Bibiju, malo popravi in pogladi njegov svilen jopič, ga pelje za roko k princezinji in mu resno namigne, naj poljubi roko princezinji. »Kako vse to delaš, otrok?« ga vpraša princezinja. »Ali se ti porodi v glavi samo od sebe, kadar sedeš h klavirju?« — »Da, madame,« odgovori Bibi. — Sam pri sebi si pa misli: »O, ti neumna, stara princezinja...!« Nato se plaho in neolikano obrne in se zopet vrne k svojim domačim.

Zunaj pri garderobi pa se gnetejo ljudje, da se kar tare. Vsak drži kvišku svojo številko, prejema čez mizo z razprtimi rokami kožuhe, ogrinjače in galoše. Tam nekje stoji med svojimi znanci učiteljica glasovirja in kritikuje: »Zelo malo je neposreden!« pravi glasno in se ozre okrog...

Pred velikim stenskim ogledalom oblata brata poročnika svojo sestro v večerni plašč in kožuhovinate čevlje. Čudovito je lepa, krasne njene jeklenomodre oči in jasni, čisto beli obraz, prava plemkinja. Ko je gotova, čaka svojih bratov. »Adolf, ne stoj tako dolgo pred ogledalom!« pravi tiho in nevoljno onemu izmed obeh, ki se ne more ločiti od svojega čednega, vsakdanjega obraza. No, sedaj je dobro! Gospod poročnik Adolf si vendar sme pred ogledalom zapeti vrhno suknjo, seveda z dobrohotnim dovoljenjem. Nato gredo, in zunaj, kjer obločnice tako medlo svetlikajo skozi zimsko meglo, uide poročnik Adolf pri hoji malce iz vajeti; v zavihanem ovratniku, roke v poševnih suknjenih žepih začne malce po malem izvajati na trdozmrzlem snegu nigger-dance, ker je tako mraz.

»Otrok!« si misli nepočesana deklica, držeč roke prosto viseče ob strani, idoč v spremstvu mrkega mladeniča za njimi. »Ljubko dete! Tam notri je bilo oboževanja vredno...« In z glasnim, enoličnim glasom pravi: »Mi vsi smo čudezni otroci, mi ustvarjajoči!«

»Nol!« si misli stari gospod, ki ni zlezel preko »Treh lovcev iz Kurlandije« in čigar izrastev pokriva sedaj cilindri, »kaj naj bo neki to! Neke vrste Pitija, kot se mi zdi.«

Toda mrki mladenič, ki jo je razume besedo za besedo, priklama počasi.

Nato molče vsi trije in nepočesana deklica gleda za obema plemenitima bratoma in sestro. Zaničuje jih, vendar se ozira za njimi, dokler ne zginejo za vogalom.

Izdajatelj konzorcij »Večernega lista«,
Odgovorni urednik Jože Rutar,
Tiska »Jugoslovenska tiskarna« v Ljubljani.

Največja slovenska hranilnica!

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3

je imela koncem l. 1918, vlog . K 80.000.000—
rezervnega zaklada 2.500.000—

Sprejema vloge vsak delavnik.

Za varčevanje ima vpeljene lične domače hranilnice. — Hranilnica je pupilarno varna. — Dovoljuje posojila na zemljišča in poslopja proti nizkemu obrestovanju in obligatornemu odplačevanju dolga. — V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno

Kreditno društvo.

Gospodarska zveza

centrala za skupni nakup in prodajo
v Ljubljani, reg. zadr. z o. z.

Stalna zaloga poljedelj. strojev:
motorjev, mlatilnic, viteljev, slamo- in
reporeznic, brzoparilnikov, plugov, bran,
čistilnikov l. t. d.

Prodaja:

umetnih gnojil, kolonijalnega in specijalnega blaga ter poljskih pridelkov.

Zaloga:

pristnega domačega in ogrskega vina,
žganja l. t. d.

Lastna izdelovalnica in preka-
valnica klobas. — Lastna zeljarna.

Ljudska posojilnica

v Ljubljani, v lastnem domu

Miklošičeva cesta 6

obrestuje hranilne vloge po čistih

3 %

Ljudska posojilnica v Ljubljani je največja slovenska posojilnica in je imela koncem leta 1918 nad 43 milijonov kron vlog in nad 1 milijon enstotisoč kron rezervnih skladov.

Posojila se dovoljujejo od 4 do 5%. Ljudska posojilnica stoji pod neposrednim državnim nadzorstvom.